ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ КИЛУВ КАРОРИ

Карши шахри

2024 йил 15 август

Қарши туманлараро иқтисодий суди судьяси А.Қодиров раислигида, судья ёрдамчиси А.Норқобиловнинг котиблигида, даъвогар вакили Қ.Юлдошев (раҳбар) Кенгаш вакили С.Юсупова (ишончнома асосида), жавобгар вакили Ш.Пашаев (ишончнома асосида)лар иштирокида, Хива туман фермер, деҳқон ҳўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши даъвогар "Чинобод чиройи" фермер ҳўжалиги манфаатида, жавобгар "ОМАD START" масъулияти чекланган жамиятига нисбатан даъво аризаси бўйича иқтисодий ишни суд биносида видеоконференцалоқа режимида очиқ суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

аниклади:

Хева туман фермер, деҳқон ҳўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши (бундан буён матнда — Кенгаш деб юритилади) даъвогар "Чинобод чиройи" фермер ҳўжалиги (бундан буён матнда — даъвогар деб юритилади) манфаатида судига мурожаат қилиб, жавобгар "OMAD START" масъулияти чекланган жамиятидан (бундан буён матнда — жавобгар деб юритилади) 162.500.000 сўм пул маблағини ундиришни сўраган.

Суд мажлисида иштирок этган кенгаш ва даъвогар вакили даъво аризада келтирилган важларни кўллаб-кувватлаб, тарафлар ўртасида пудрат шартномаси расмийлаштирилганлигини, шартнома асосида жавобгар фермер хўжалигининг 13 гектар ер майдонида ёмгирлатиб сугориш технологиясини ўрнатиш келишилганлигини, шартномага асосан олдиндан 2024 йил 16 апрель куни 50 фоиз аванс хисобида 162.500.000 сўм тўловлар амалга оширилган бўлса-да, жавобгар томонидан шу кунга қадар томчилатиб ва ёмгирлатиб сугориш асбоб-ускуналари ўрнатиш ва монтаж қилиш ишлари бажарилмаганлигини баён этиб, даъво талабини қаноатлантиришни сўради.

Суд мажлиси мухокамасида иштирок этган жавобгар вакили даъвони тан олмасдан шартнома мажбуриятидан келиб чикиб, фермер хўжалиги шартноманинг 5.1-бандига асосан шартнома имзоланган кундан бошлаб уч кун муддатда технология жорий қилиниши лозим бўлган экин майдонини махсус белгилар билан ажратган холда далолатнома асосида "Пудратчи" га бугунги майдони лозим бўлса-да, ушбу ep кунга топширилмаганлигини, 2024 йил 03 майда ерни топшириб шароит яратиб бериш бўйича даъвогарга ариза билан мурожаат ҳам қилинганлигини бироқ даъвогар мурожаатларни эътиборсиз колдириб келганлигини, шунингдек, шартноманинг 4.1-бандида 45 кун муддатда томчилаб технологиясини ўрнатиш хосил йилининг 15 май, ёмғирлатиб суғориш эса 15 ноябрь кунига қадар бажарилиши кўрсатилганлиги судга даъво аризаси берилганда мазкур шартнома бўйича ишларни топшириш муддати бор эканлигигини таъкидлаб даъво талабини рад этишни сўради.

Суд ишда иштирок этган тарафлар вакилларининг тушунтиришларини тинглаб, ишдаги мавжуд хужжатларни ўрганиб чиқиб, уларни баҳолаб, қуйидаги асосларга кўра, даъво талабини қаноатлантиришни рад этишни лозим топади.

Иш хужжатлари ва суд мажлиси мухокамасида аникланган холатларга кўра, тарафлар ўртасида 2024 йил 15 апрелда 1/351/1-сони пудрат шартнома 1.1-бандида шартноманинг бўлиб, мазкур "Буюртмачи" нинг мазкур ер майдонига ёмгирлатиб сугориш технологияси материаллари ва ускуналарини ушбу шартнома шартларига мувофик етказиб беради ва монтаж ишларини сифатли бажариб, монтаж ишлари якунлангандан "Буюртмачи" га фойдаланишга топшириши, 1.2-бандида "Буюртмачи" ўз навбатида, "Пудратчи"га ишларни бажариш учун зарур шароитлар яратиш, уларни қабул қилиш ва тўловни амалга ошириш мажбуриятини олган.

Ушбу шартноманинг 7.1-бандида "Буюртмачи" мазкур шартномада кўрсатилган умумий ишлар (325.000.000) қийматининг 50 фоизини олдиндан "Пудратчи" ҳисоб рақамига ўтказиб бериш кўрсатилган.

Шартнома бўйича мажбуриятларни бажариб, даъвогар 2024 йил 16 апрелдаги 1-сонли тўлов топширикномаси билан 162.500.000 сўм аванс тўловини жавобгар хисоб-ракамига ўтказиб берилган бўлса-да, жавобгар томонидан пудрат ишлари амалга оширилмасдан келган.

Даъвогарнинг қарздорликни тўлаб бериш ҳақидаги талабномаси жавобгар томонидан оқибатсиз қолдирилган.

Натижада тарафлар ўртасида низо келиб чиқиб, даъвогар манфаатида Хонқа туман фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши судга даъво аризаси билан мурожаат этган.

Суд даъво аризасини мухокама қилиб, уни асоссиз деб хисоблайди.

Чунки, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (бундан буён матнда — ФК деб юритилади) 8, 234-моддаларига кўра мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқади.

Мазкур ҳолатда тарафлар ўртасидаги ушбу низо пудрат шартномасидан келиб чиққан.

ФКнинг 631-моддасида, пудрат шартномаси буйича бир тараф (пудратчи) иккинчи тараф (буюртмачи)нинг топшириғига биноан маълум бир ишни бажариш ва унинг натижасини буюртмачига белгиланган муддатда топшириш мажбуриятини олади, буюртмачи эса иш натижасини қабул қилиб олиш ва бунинг учун ҳақ тўлаш мажбуриятини олади. Агар қонун хужжатларида ёхуд тарафлар келишувида бошкача тартиб назарда тутилган ишни бажариш Пудрат бўлмаса, учун пудратчи тавакал килади. шартномасининг айрим турлари (маиший пудрат, қурилиш пудрати, лойихалаш ёки қидирув ишлари пудрати, илмий-тадқиқот, конструкторлик ва технология ишлари пудрати)га, агар ушбу Кодекснинг бундай турдаги шартномалар тўгрисидаги қоидаларида бошқача тартиб белгиланган бўлмаса, ушбу параграфда назарда тутилган қўлланилиши белгиланган.

Ушбу Кодекснинг 666-моддасига асосан қурилиш пудрати шартномаси бўйича пудратчи шартномада белгиланган муддатда буюртмачининг топшириғи билан муайян объектни қуриш ёки бошқа қурилиш ишини бажариш мажбуриятини олади, буюртмачи эса пудратчига ишни бажариш

учун зарур шароит яратиб бериш, ишни қабул қилиш ва келишилган ҳақни тўлаш мажбуриятини олади.

Тарафлар ўртасида тузилган шартноманинг шартноманинг 4.1-бандида мазкур шартнома шартлари ва лойиха хужжатлари асосида технологияни жорий қилиш ишларининг нархи аниқ бўлиб, "Буюртмачи" томонидан 50 фоиз (аванс) маблағи тўлаб берилгандан сўнг "Пудратчи" шартнома шартларини бажаришга киришади ва 45 (қирқ беш) кун муддатда ёки томчилаб суғориш технологиясини ўрнатиш учун хосил йилининг 15 май, ёмғирлатиб суғориш технологияси ўрнатиш учун хосил йилининг 15 ноябрь кунидан кечиктирмасдан қурилиш ишларини тўлиқ якунлаш назарда тутилган.

Шунингдек, 5.1-бандида мазкур шартномани бажариш учун "Буюртмачи" шартнома имзоланган кундан бошлаб, уч кун муддатда технология жорий қилиниши лозим бўлган экин майдонини махсус белгилар билан ажратган ҳолда далолатнома бўйича "Пудратчи" га бериши кўрсатилган.

Жавобгар томонидан 2024 йил 3 майда ерни топшириб шароит яратиб бериш буйича даъвогарга ариза билан мурожаат қилинган бироқ даъвогар томонидан ерларни белгиланган тартибда щлчаб жавобгарга топшириш чоралари курилмаган.

Бундан ташқари, даъвогар шартномани 4.1 бандида белгиланган муддат яъни 45 кунлик муддат тугамасдан 2024 йилнинг 13 май куни судга даъво аризаси билан мурожаат қилган.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси (кейинги ўринларда — ИПК деб юритилади)нинг 68-моддасига кўра ишда иштирок этувчи ҳар бир шахс ўз талаблари ва эътирозларига асос қилиб келтираётган ҳолатларни исботлаши керак.

ИПКнинг 66-моддасида иш бўйича далиллар ушбу Кодексда ва бошқа тутилган тартибда назарда олинган фактлар маълумотлар бўлиб, улар асосида суд ишда иштирок этувчи шахсларнинг талаблари ва эътирозларини асословчи холатлар, шунингдек низони тўгри хал қилиш учун ахамиятга эга бўлган бошқа холатлар мавжудлигини ёки мавжуд эмаслигини аниклайди. Бундай маълумотлар ёзма ва ашёвий далиллар, маслахатлари экспертларнинг хулосалари, мутахассисларнинг (тушунтиришлари), гувохларнинг кўрсатувлари, ишда иштирок этувчи шахсларнинг тушунтиришлари билан аниқланиши белгиланган.

ИПК 74-моддасига мувофик суд далилларга ишнинг барча ҳолатларини жамлаб, уларни суд мажлисида қонунга амал қилган ҳолда ҳар томонлама, тўлиқ ва холис кўриб чиқишга асосланган ўз ички ишончи бўйича баҳо беради. Ҳар бир далил ишга алоқадорлиги, мақбуллиги ва ишончлилиги нуқтаиназаридан, далилларнинг йиғиндиси эса етарлилиги нуқтаи-назаридан баҳоланиши лозим. Агар текшириш натижасида далилнинг ҳақиқатга тўғри келиши аниқланса, у ишончли деб тан олинади.

ИПКнинг ИПКнинг 118-моддаси 1-қисмига мувофиқ суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари микдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилиши лозим.

"Давлат божи тўғрисида"ги Қонунга кўра иқтисодий судларга бериладиган мулкий хусусиятга эга даъво аризаларидан даъво бахосининг

2 фоизи микдорида, бирок базавий хисоблаш микдорининг 1 бараваридан кам булмаган микдорда давлат божи туланиши керак.

Бироқ, мазкур Қонуннинг 9-моддаси 18-бандида Ўзбекистон фермер, деҳқон хужаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши, Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва туманлар фермер, деҳқон хужаликлари ва томорқа ер эгалари кенгашлари — фермер, деҳқон хужаликлари ва томорқа ер эгаларининг манфаатларини кузлаб қилинган даъволар юзасидан давлат божи туловидан озод этилганлиги белгиланган.

Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 10 октябрдаги "Фермер, деҳқон хужаликлари ва томорқа ер эгалари фаолиятини янада ривожлантириш буйича ташкилий чора-тадбирлар турисида"ги ПҚ-3318-сон қарорининг 3-бандига киритилган узгартиришга кура Фермер, деҳқон хужаликлари ва томорқа ер эгалари кенгашлари фермер, деҳқон хужаликлари ва томорқа ер эгалари манфаатларини кузлаб судга давлат божи туламасдан даъво аризалари, давлат ва хужалик бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг қарорлари, уларнинг мансабдор шаҳслари ҳатти-ҳаракатлари (ҳаракатсизлиги) устидан шикоятлар тақдим этиш. Бунда даъво аризасини қаноатлантириш рад этилганда манфаати кузлаб даъво аризаси киритилган фермер, деҳқон ҳужаликлари ва томорқа ер эгаларидан давлат божи ундирилмаслиги белгиланган.

Юқоридагиларга кўра, суд даъво талабини қаноатлантиришни рад этиб, даъвогарнинг давлат божи тўловидан озод эканлигини инобатга олишни ва олдиндан тўланган почта харажатини даъвогар зиммасида қолдиришни ҳамда ишни видеоконференцалоқа режимида кўриш билан боғлиқ суд харажатини ундиришни лозим топди.

Ўзбекистон Республикаси Фукаролик кодексининг 8, 234, 236, 631, 666-моддаларини ҳамда Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий протсессуал кодексининг 66, 68, 118, 176-180, 186, 192-моддаларини қўллаб, суд

карор килди:

Даъво талабини қаноатлантириш рад этилсин.

Даъвогар "Чинобод чиройи" фермер хўжалигидан Ўзбекистон Республикаси Олий суди депозит хисоб ракамига 85.000 сўм видеоконференцалока харажати ундирилсин.

Мазкур ҳал ҳилув ҳарори устидан у ҳабул ҳилинган кундан эътиборан бир ой ичида шу суд орҳали Қашҳадарё вилоят судининг иҳтисодий ишлар бўйича судлов ҳайъатига апелляция тартибида ёки ҳонуний кучга кирган ва апелляция тартибида кўрилмаган ҳал ҳилув ҳарори устидан у ҳонуний кучга кирган кундан эътиборан олти ой ичида кассация тартибида шикоят берилиши (протест келтирилиши) мумкин.

Судья

А.Қодиров